

KAMIL MAJCHER

Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu, Wydział Finansów i Zarządzania

e-mail: kamil.majcher.wroclaw@gmail.com

ORCID: 0000-0003-2403-5614

Charakter bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Kolumbii i Ekwadorze

Streszczenie. Celem opracowania jest identyfikacja charakteru bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) w Kolumbii i Ekwadorze. W artykule dokonano analizy porównawczej wielkości strumieni BIZ, relacji BIZ do Produktu Krajowego Brutto (PKB) i nakładów brutto na środki trwałe (GFCF), struktury branżowej i geograficznej w latach 2007–2020. Ponadto zanalizowano wskaźniki konkurencyjności i atrakcyjności inwestycyjnej w latach 2007 i 2019. Badanie wykazało, że inwestorzy z Ameryki Północnej odgrywają w 2020 r. ważną rolę w napływie BIZ do Kolumbii (głównie Stany Zjednoczone) i Ekwadoru (głównie Kanada). W badanych latach udział BIZ w rachunkach narodowych (PKB i GFCF) pozostaje znacznie wyższy w Kolumbii aniżeli w Ekwadorze. Natomiast kluczowe projekty inwestycyjne na obu rynkach skoncentrowane są w przemyśle wydobywczym. Publikacja może stanowić ważne odniesienie do dalszych szczegółowych badań nad atrakcyjnością inwestycyjną wybranych krajów rozwijających się.

Słowa kluczowe: bezpośrednie inwestycje zagraniczne, Kolumbia, Ekwador

1. Wprowadzenie

W ostatnich dziesięcioleciach przepływy kapitałowe w postaci bezpośrednich inwestycji zagranicznych (dalej BIZ) cechują się wyraźnym zdynamizowaniem. Podobnie jak w przypadku wzrostu strumieni światowego handlu zagranicznego zmiany te uznaje się za konsekwencje procesu globalizacji [Cudowska-Sojko 2012; Śliwiński 2018]. W skali międzynarodowej kapitał w tej formie odznacza się wysokim wzrostem i niesymetrycznym przemieszczaniem się. W 2019 r. światowy napływ BIZ osiągnął wielkość 1,54 bln USD. Jednak w wyniku kryzysu epidemiologicznego wywołanego COVID-19 w 2020 r. spadł drastycznie do poziomu 1,00 bln USD [UNCTAD 2020, 2021a]. Wśród krajów rozwijających się i transformujących BIZ odgrywają niezwykle ważną funkcję, uważane są bowiem za stymulantę zrównoważonego wzrostu gospodarczego. Z drugiej strony w wyniku ich napływu do gałęzi o niskiej wartości dodanej mogą utrwalać monokulturową i nieefektywną strukturę gospodarczą. Jednak atrakcyjność inwestycyjna poszczególnych krajów

i regionów pozostaje zróżnicowana i wynika z szeregu czynników zewnętrznych i wewnętrznych warunkujących podjęcie działań przez bezpośredniego inwestora zagranicznego [Siemiątkowski 2005; Przychodzeń 2012].

Studia wielu polskich badaczy [Siemiątkowski 2000; Merklinger 2002; Krawczyk 2007; Ancyparowicz 2009; Adamczyk, Piasecka-Głuszak 2009; Stawicka 2013; Radomska 2019] oraz zagranicznych [Marton 1993; Graham, Wada 2001; Leitão 2010; Estay, Martinez 2018] wciąż koncentruje się na analizie przepływu BIZ. Poruszana problematyka w stosunku do Kolumbii i Ekwadoru w polskiej literaturze jest w zasadzie pomijana. Dotychczasowe dociekania naukowe związane z kapitałem zagranicznym w formie BIZ w subregionie odnosiły się do rynku peruwiańskiego i poruszały kwestie związane z gospodarką opartą na wiedzy [Majcher 2018]. Zauważając powstałą lukę badawczą, publikacja odpowiada na zapotrzebowanie polskiego rynku naukowego. Zgłębia nurtujące pytania związane z charakterem BIZ na wybranych rynkach Ameryki Południowej.

Celem artykułu jest identyfikacja charakteru bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) w Kolumbii i Ekwadorze. Problem badawczy sprowadza się zatem do odpowiedzi na następujące pytania: jakie zmiany i tendencje zachodzą w kształtowaniu się BIZ na rynku kolumbijskim i ekwadorskim? Jakie obserwuje się podobieństwa i różnice w kształtowaniu się BIZ na obu rynkach? Jakie są przyczyny zaistniałych tendencji?

Wybór przedmiotu badań wynika z jednej strony ze wspólnych uwarunkowań kulturowych, historycznych, geograficznych i geopolitycznych obu państw, z drugiej zaś z wyraźnych dysproporcji w ich wynikach gospodarczych (m.in. wielkości PKB). W realizacji zamierzonego celu wykorzystano metodę analizy porównawczej i analizy statystycznej (struktura zbiorowości, dynamika zjawisk). Okres badawczy przyjęty w pracy to lata 2007–2020. Na potrzeby części empirycznej publikacji wykorzystano dane statystyczne udostępnione przez krajowe (kolumbijskie i ekwadorskie) oraz międzynarodowe jednostki badawcze. Ponadto posłużono się polską i zagraniczną literaturą naukową, w głównej mierze czasopiśmienniczą. Struktura artykułu została ustalona następująco: punktem wyjścia jest próba konceptualizacji pojęcia BIZ; następnie porównano konkurencyjność i atrakcyjność dwóch krajów przy wykorzystaniu dobranych wskaźników; w kolejnej części przeanalizowano wielkość, strukturę i kierunek napływających BIZ.

2. Konceptualizacja pojęcia BIZ

Kwerenda literatury ekonomicznej dostarcza wiele definicji BIZ. Jedną z najbardziej rozpowszechnionych pozostaje ta zaproponowana przez organizację międzynarodową OECD [1996], która określa zagadnienie jako rodzaj inwestycji skutkującej długotrwałą relacją, trwałym interesem (*lasting interest*) i kontrolą ze strony rezydenta jednego kraju w przedsiębiorstwie posiadającym swoją siedzibę w gospodarce narodowej innej niż bezpośredniego inwestora zagranicznego (*direct investment*). Co więcej, inwestor posiada co najmniej 10% akcji (lub udziałów) w inwestycji zagranicznej bądź prawo do oddania minimum 10% głosów na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy. Większość organizacji międzynarodowych, takich jak Bank Światowy (WB), oraz wiodących krajowych instytucji finansowych, tj. banków centralnych, definiuje BIZ w sposób zbliżony. Bank Republiki Kolumbii (BRC) syntetycznie określa BIZ jako inwestycje dokonywane przez inwestorów zamieszkałych za granicą w spółki mające swoją siedzibę na terenie Kolumbii. Natomiast za synonim BIZ uznaje pasywną inwestycję bezpośrednią – IDP (*inversión directa pasiva*) [BRC 2021].

Według Janasz [2011: 36] BIZ stanowią szczególną formę międzynarodowego obrotu kapitału. W jego efekcie następuje nie tylko transfer środków pieniężnych, ale również transfer konkretnych dóbr inwestycyjnych. Są to inwestycje o charakterze majątkowym, które mogą także służyć nawiązywaniu stałych kontaktów międzynarodowych między państwami wymiany. Karaszewski i Jaworek [2016: 13] stwierdzają, że prowadzenie działalności gospodarczej w drodze BIZ za granicą jest najbardziej zaawansowaną formą umiędzynarodowienia. W porównaniu do form mniej zaawansowanych umożliwia zapewnienie najwyższego stopnia kontroli zaangażowanych aktywów oraz potencjalnie maksymalizację zysków. Obarczone jest jednak najwyższym stopniem ryzyka. Ważne jest, aby nie utożsamiać BIZ z inwestycjami portfelowymi (inaczej inwestycjami pośrednimi), które także stanowią kategorię inwestycji zagranicznych, polegają jednak na zaangażowaniu środków inwestora w akcje, dłużne papiery wartościowe, z wyłączeniem takich instrumentów, które klasyfikowane są jako bezpośrednie inwestycje zagraniczne albo aktywa rezerwowe [Stawicka 2012: 165].

Ekлекtyczna teoria Johna Dunninga stanowi model przybliżający istotę występowania BIZ w gospodarce. Według autora zachodzą trzy warunki do występowania BIZ i są to: przewaga własnościowa przedsiębiorstwa (*ownership – specific advantages*), korzyści wynikające z internalizacji działalności (*internalisation incentive advantages*) oraz przewaga lokalizacyjna (*location specific advantages*). Występowanie trzech wymienionych warunków jednocześnie jest przyczyną powstawania przepływu kapitału w formie inwestycji zagranicznych. Tak szeroki

zakres przeprowadzonej analizy powoduje, iż model ten łączy w sobie zarówno czynniki mikroekonomiczne, jak i makroekonomiczne, stanowiące o źródłach powstania BIZ [Kowalski 2004: 95]. Siemiątkowski [2005: 333] podkreśla, że z makroekonomicznego punktu widzenia determinanty BIZ (czyli czynniki w kraju przyjmującym inwestycje) można podzielić na cztery grupy. Wśród czynników ekonomicznych, które podlegają ocenie inwestora, znajduje się m.in. infrastruktura energetyczna i transportowa oraz stopa wzrostu gospodarczego. Na etapie poszukiwania rynku szczególną uwagę zwraca się także na kwestie formalno-instytucjonalne, takie jak stabilność systemu politycznego. Pośród czynników naturalnych atutem może okazać się położenie geograficzne oraz zasoby naturalne. Wreszcie za determinanty BIZ uważa się uwarunkowania społeczno-kulturowe, w tym różnice religijne, językowe i rasowe.

Atrakcyjność inwestycyjna określonego rynku przesądza o kierunku ekspansji kapitałowej w postaci BIZ. Różański [2015: 1018] dokonuje ich podziału na dwie główne formy, mianowicie inwestycje typu *greenfield* oraz *brownfield*. Najkorzystniejszą formę stanowią inwestycje typu *greenfield*, czyli budowa zakładu w kraju lokalizacji kapitału. Są one podejmowane samodzielnie lub z partnerem lokalnym od podstaw. Natomiast inwestycje typu *brownfield* wiążą się najczęściej z fuzją lub przejściem istniejącego przedsiębiorstwa [Pera 2012: 144–145]. W praktyce gospodarczej inwestycje typu *greenfield* są charakterystyczne dla krajów rozwijających się i transformujących, natomiast drugie z nich często występują na rynkach zaawansowanych ekonomicznie.

Na podstawie przeglądu literatury można zauważyć, że nie istnieje jedna kompleksowa definicja BIZ przedstawiana w studiach teoretyczno-empirycznych. Z uwagi na charakter publikacji przyjęto za główną tę zaproponowaną przez OECD.

3. Konkurencyjność i atrakcyjność Kolumbii i Ekwadoru w kontekście BIZ

Kolumbia i Ekwador to dwa kraje południowoamerykańskie zlokalizowane w subregionie andyjskim. Zgodnie z najnowszymi danymi Banku Światowego (2021) państwa ościenne różnią się pod względem zajmowanej powierzchni całkowitej (Kolumbia: 1 109 500 tys. km²; Ekwador: 248 360 tys. km²), jak również liczby mieszkańców (Kolumbia 50,88 mln osób; Ekwador: 17,64 mln osób). Gospodarka Kolumbii jest największą gospodarką w tej części kontynentu z PKB za 2020 r. na poziomie 271,44 mld USD [Bank Światowy, 2021]. Kraj posiada duże rezerwy surowców mineralnych, w szczególności strategicznych surowców energetycznych

— ropy naftowej, węgla kamiennego, a także metali — miedzi, niklu, złota i kamieni szlachetnych — szmaragdów. Gospodarka Ekwadoru jest znacznie mniejsza w stosunku do kolumbijskiej z PKB za 2020 r. na poziomie 98,81 mld USD. Dużą część wpływów do budżetu stanowi eksport minerałów i metali — złota, miedzi, molibdenu, ropy naftowej. Pozostałe ważne gałęzie gospodarki to łowiectwo oraz rolnictwo, głównie produkcja owoców tropikalnych, których Ekwador jest jednym z czołowych światowych eksporterów.

Podjmując rozważania związane z kształtowaniem się BIZ w Kolumbii i Ekwadorze, zasadne pozostaje przybliżenie atrakcyjności i konkurencyjności obu gospodarek w świetle międzynarodowych rankingów. Wyodrębnia się wiele indeksów i powstałych na ich podstawie zestawień uwzględniających większość cywilizowanych regionów świata. W pracy dobrano cztery wskaźniki międzynarodowe: globalny wskaźnik konkurencyjności — GCI (*Global Competitiveness Index*), wskaźnik transformacji Bertelsmanna — BTI (*Bertelsmann Transformation Index*), wskaźnik wolności gospodarczej — EFW (*Economic Freedom of the World Index*), globalny wskaźnik atrakcyjności krajów dla BIZ — GFIA (*A Global Foreign Direct Investment Country Attractiveness Index*). Każdy z przedstawionych mierników stanowi ważne i rzetelne źródło wiedzy w zakresie poruszanej materii, a także jest częstym punktem odniesienia w rozważaniach uznanych badaczy. Najważniejsze kryteria oceny gospodarki, które są brane pod uwagę w tych wskaźnikach, to: wyniki gospodarcze m.in. w zakresie inflacji, handlu zagranicznego, PKB, polityki fiskalnej, lecz także np. rodzaj reżimu politycznego funkcjonującego w kraju.

Tabela 1. Kolumbia i Ekwador w rankingach międzynarodowych w 2007 r. i 2019 r.

Rodzaj wskaźnika	Kraj	Pozycja w rankingu	
		2007*	2019
Globalny wskaźnik konkurencyjności (GCI)	Kolumbia	69	57
	Ekwador	103	90
Wskaźnik transformacji Bertelsmanna (BTI)	Kolumbia	47	36
	Ekwador	62	40
Wskaźnik wolności gospodarczej (EFW)	Kolumbia	89	92
	Ekwador	108	105
Globalny wskaźnik atrakcyjności krajów dla BIZ (GFICA)	Kolumbia	b.d.	59
	Ekwador	b.d.	73

Objaśnienia: * Wyniki wskaźnika BTI dla Kolumbii i Ekwadoru podano za 2006 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie WEF 2021; Bertelsmann Stiftung 2021; FI 2021a, Riadh 2021a

Kolumbia i Ekwador odnotowują w 2019 r. wyraźny wzrost konkurencyjności w stosunku do 2007 r. Globalny wskaźnik konkurencyjności GCI, estymowany

i publikowany corocznie przez Światowe Forum Ekonomiczne (WEF), odzwierciedla stopień konkurencyjności 141 krajów uwzględnianych w badaniu. W 2019 r. Kolumbia zajęła 57. miejsce, a więc o dwanaście pozycji wyższe w stosunku do 2007 r. W tym samym czasie Ekwador także przesunął się w klasyfikacji z miejsca 103. na 90.

Wskaźnik transformacji Bertelsmanna BTI publikowany jest od 2003 r. W jego ogólnej formie Kolumbia w 2019 r. zajmuje stosunkowo wysokie 36. miejsce wśród 137 badanych gospodarek. Podkreśla się jednak, że transformacja Kolumbii z kraju borykającego się z wewnętrznymi konfliktami zbrojnymi do zupełnie pokojowego nie została jeszcze osiągnięta. Wciąż występują ogniska przemocy wywoływane przez silne jednostki podważające słuszność kolumbijskiego państwa funkcjonującego w obecnej formie [Bertelsmann Stiftung 2021]. Ekwador został sklasyfikowany nieco niżej (40. miejsce). W przypadku tego kraju szczególnie wyeksponowano wysiłki prezydenta Lenína Moreno na rzecz zmniejszenia polaryzacji i wzrostu spójności społeczeństwa ekwadorskiego po dziesięciu latach populizmu (rządy poprzednika Rafeaa Correi) [Bertelsmann Stiftung 2021]. W świetle wyników indeksu wolności gospodarczej EFW, publikowanego przez kanadyjski Instytut Frasera, można stwierdzić, że w tym obszarze Ekwador poczynił mniejsze postępy. Co prawda przesunął się w górę, jednak wciąż oscyluje w drugiej setce klasyfikacji (odpowiednio 108. i 103. miejsce). Nieco lepiej przedstawia się sytuacja w przypadku Kolumbii, niemniej jednak uległa ona pogorszeniu w stosunku do 2007 r. Warto przy tym zaznaczyć, że EFW mierzy stopień wolności gospodarczej w pięciu ważnych obszarach: wielkość rządu, system prawny i zabezpieczenie praw majątkowych, siła pieniądza, wolność handlu międzynarodowego, regulacje [FI 2021b].

Przydatnym narzędziem wspierającym proces podejmowania decyzji inwestycyjnej może okazać się GFICA, globalny wskaźnik atrakcyjności krajów dla BIZ, który ukierunkowany jest bezpośrednio na pomiar atrakcyjności inwestycyjnej ośmiu regionów świata jako miejsc docelowych dla BIZ. Jest to kompleksowe narzędzie, uwzględnia trzy główne filary składające się z serii czynników determinujących BIZ [Riadh 2021c]. W omawianym zestawieniu za 2019 r. Kolumbia i Ekwador zajęły odpowiednio 59. i 73. miejsce. Biorąc pod uwagę wyniki indeksu GFICA, sformułowana została skala, według której badane gospodarki można porządkować do jednego z czterech poziomów atrakcyjności: wysoko atrakcyjne (*highly attractive*), umiarkowanie atrakcyjne (*moderate attractive*), mniej atrakcyjne (*less attractive*), nieatrakcyjne (*unattractive*). W 2019 r. Kolumbię oraz Ekwador sklasyfikowano jako rynki mniej atrakcyjne. Nie pozostają jednak wyjątkami, poza Chile wszystkie kraje Ameryki Południowej w danym czasie charakteryzowały się niskim stopniem atrakcyjności [Riadh 2021b].

4. Skala i struktura BIZ w Kolumbii i Ekwadorze

Wśród krajów Ameryki Południowej Kolumbia, wraz z Brazylią i Chile, stanowi jeden z głównych (trzeci w 2007 r. i drugi w 2019 r.) odbiorców kapitału w formie BIZ, w przeciwieństwie do Ekwadoru, którego pod tym względem wyprzedza większość państw regionu [UNCTAD 2021b]. Wielkość napływu strumieni BIZ do obu krajów przedstawiono w tabeli 2, natomiast dynamikę zachodzących zmian zaprezentowano na wykresie 1.

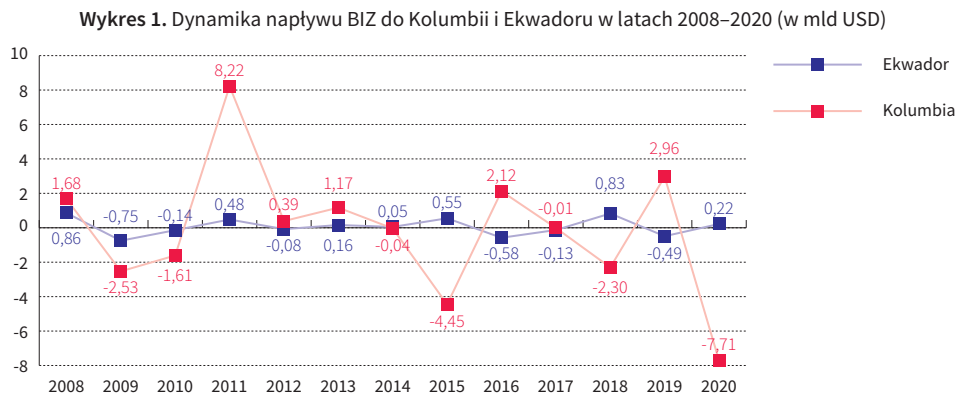
Tabela 2. Wielkość napływu BIZ (*FDI inward*) do Kolumbii i Ekwadoru w latach 2007–2020

Rok	Napływ BIZ w mld USD	
	Kolumbia	Ekwador
2007	8,886	0,194
2008	10,564	1,057
2009	8,035	0,309
2010	6,430	0,166
2011	14,647	0,646
2012	15,040	0,567
2013	16,210	0,727
2014	16,169	0,777
2015	11,724	1,331
2016	13,848	0,755
2017	13,837	0,625
2018	11,535	1,456
2019	14,493	0,966
2020	6,788	1,190
Skumulowany napływ BIZ	168,206	10,766

Źródło: opracowanie własne na podstawie UNCTAD 2021b; BCE 2021; BRC 2021

W analizowanym czasie zarówno w odniesieniu do kolumbijskich, jak i ekwadorskich BIZ zachodzą wyraźne zmiany. Zauważa się lata wyjątkowo wysokich przyrostów kapitału zainwestowanego w postaci BIZ. W przypadku Kolumbii jest to na przykład 2011 r. (wzrost w stosunku do 2010 r. o 8,22 mld USD). W odniesieniu do Ekwadoru warto wspomnieć o 2008 r. (wzrost w stosunku do 2007 r. o 0,86 mld USD) oraz 2018 r. (wzrost w stosunku do 2017 r. o 0,83 mld USD). Znaczne pomniejszenie wielkości BIZ obserwowane na dwóch rynkach w latach 2009–2010 można wyjaśnić światowym kryzysem gospodarczo-finansowym. Z kolei wynik Ekwadoru za 2019 r. mógł zostać w pewnym stopniu podyktowany falą

niepokojów społecznych — masowymi protestami wywołanymi wprowadzonym pakietem reform fiskalnych. W konsekwencji w tym czasie na terenie całego kraju wprowadzono stan wyjątkowy.

Źródło: opracowanie własne tabeli 2

W całym okresie strumienie BIZ do Ekwadoru tylko czterokrotnie przekroczyły wolumen 1,0 mld USD (2008 r., 2015 r., 2018 r., 2020 r.). Z kolei w Kolumbii aż dziesięciokrotnie osiągnęły wartość co najmniej 10,0 mld USD. Co ważne, w analizowanym przedziale czasu do Kolumbii napłynęło 168,206 mld USD kapitału w formie BIZ. Dla porównania w tym samym czasie w Ekwadorze skumulowana wielkość BIZ kształtowała się na poziomie 10,766 mld USD. Z pewnością godnym podkreślenia jest fakt, iż pomimo kryzysu ekonomicznego w 2020 r. obserwuje się bezwzględny wzrost napływu BIZ w Ekwadorze. Bardziej przewidywalne wyniki otrzymano w gospodarce kolumbijskiej. Mianowicie to właśnie w 2020 r. ustalono największy spadek BIZ, uwzględniając monitorowany okres (-7,71 mld USD). Oczywiście nie można zapominać o czynnikach zewnętrznych, takich jak spadek wolumenu BIZ w gospodarce światowej, mogących w pewnym stopniu determinować osłabienie dynamiki napływu BIZ do kraju, oraz o czynnikach wewnętrznych, m.in. tempie wzrostu PKB, które w 2020 r. wyniosło — 6,8% [IMF 2021], podczas gdy średnią za dwie pierwsze dekady XXI w. ustalono na poziomie 3,8% [Majcher 2020: 131].

Wyraźne różnice pomiędzy oba rynkami przybliżają dane przedstawione w tabeli 3. Na ich podstawie można stwierdzić, że Kolumbia znacznie aktywniej pozyskuje środki inwestorów bezpośrednich. W latach 2007–2020 udział tego kraju w globalnych przepływach kapitałowych w formie BIZ kształtował się pomiędzy 0,46% a 1,15%. Natomiast udział Ekwadoru oscylował w granicach 0,01%–0,12%.

Tabela 3. Udział kolumbijskich i ekwadorskich BIZ (*FDI inward*) w światowych przepływach BIZ oraz rachunkach narodowych — PKB i GFCF (w %)

Rok	% światowych BIZ		% PKB		% GFCF	
	Kolumbia	Ekwador	Kolumbia	Ekwador	Kolumbia	Ekwador
2007	0,47	0,01	4,32	0,38	18,65	1,83
2008	0,71	0,07	4,37	1,71	21,00	7,65
2009	0,65	0,03	3,46	0,49	15,86	2,16
2010	0,46	0,01	2,25	0,24	10,69	0,97
2011	0,91	0,04	4,38	0,81	20,49	3,16
2012	1,00	0,04	4,06	0,65	19,09	2,39
2013	1,11	0,05	4,24	0,76	19,74	2,77
2014	1,15	0,06	4,24	0,76	18,71	2,81
2015	0,57	0,07	3,99	1,34	17,09	5,04
2016	0,70	0,04	4,90	0,76	22,12	3,01
2017	0,81	0,04	4,44	0,60	20,41	2,36
2018	0,77	0,10	3,49	1,34	16,51	5,36
2019	0,94	0,06	4,56	0,89	b.d.	b.d.
2020	0,68	0,12	2,50	1,23	b.d.	b.d.

Objaśnienia: GFCF — nakłady brutto na środki trwałe

Źródło: opracowanie własne na podstawie UNCTAD 2021b, BRC 2021, BCE 2021

Istotne wydaje się także zwrócenie uwagi na fakt, iż znaczenie napływających BIZ do kraju goszczącego ma swoje odzwierciedlenie w ich udziale w PKB. Analiza pokazuje szerokie dysproporcje pomiędzy rolą BIZ w dwóch omawianych gospodarkach. Udział BIZ w kolumbijskim PKB w 2016 r. wzrósł do 4,90%. Z kolei w ekwadorskim parametrze ekonomicznym w przeważającej liczbie przypadków nie przekraczał 1,0%. Jednocześnie warto wspomnieć, że najwyższy udział przypada na 2015 r. i 2018 r. (1,34%).

Dokładniej sytuację przybliżają ponoszone nakłady brutto na środki trwałe — GFCF (*Gross Fixed Capital Formation*), które są niezwykle przydatną, a tym samym powszechnie spotykaną miarą inwestycji w gospodarce narodowej. W przypadku Kolumbii relacja napływu BIZ do GFCF kształtowała się stosunkowo stabilnie w okolicach 20,0% (z wyjątkiem 2010 r.). Nie zauważa się wyraźnej tendencji wzrostowej, a raczej naprzemienny wzrost i spadek omawianych relacji BIZ do GFCF. Niemniej najwyższy udział przypada na 2016 r., kiedy to ustalono go na poziomie 22,12%. Przystawiając omawiane wyniki do osiągnięć ekwadorskiej gospodarki, można stwierdzić, że bezpośredni inwestorzy zagraniczni nie traktują obu krajów jednorodnie. W ciągu analizowanych lat relacja BIZ do GFCF nie przekroczyła

10,0%. W 2008 r. była najwyższa (7,65%). Jednak w kolejnych latach zanotowano wyraźne spadki, nawet do 0,97% w 2010 r.

Analiza struktury BIZ z podziałem na gałęzie gospodarki Ekwadoru wskazuje na zachodzące przekształcenia w badanym obszarze. W 2020 r. zmiany w rozdysponowaniu BIZ w stosunku do 2007 r. są szczególnie zauważalne w odniesieniu do szeroko pojętego górnictwa i wydobywania (ujemna wartość napływu w 2007 r.) oraz branży budowlanej. Pozytywnym aspektem pozostaje wyraźny wzrost ulokowanych środków w postaci BIZ w sektor usług. Tutaj na szczególne podkreślenie zasługuje wzrost strumieni inwestycji w usługi świadczone na rzecz firm.

Tabela 4. Struktura napływu BIZ do Ekwadoru według gałęzi gospodarki (w mln USD) w latach 2007 i 2020

Wyszczególnienie	2007	2020
1. Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybołówstwo	25,5	-10,4
2. Handel	92,2	106,0
3. Budownictwo	19,6	176,4
4. Energia, gaz i woda	11,9	11,8
5. Górnictwo i wydobywanie	-102,8	567,9
6. Przemysł przetwórczy	99,0	52,4
7. Usługi komunalne, socjalne i osobiste	16,7	44,1
8. Usługi świadczone na rzecz firm	84,6	233,5
9. Transport, komunikacja, gospodarka magazynowa	-52,4	8,2
10. Razem	194,3	1189,9

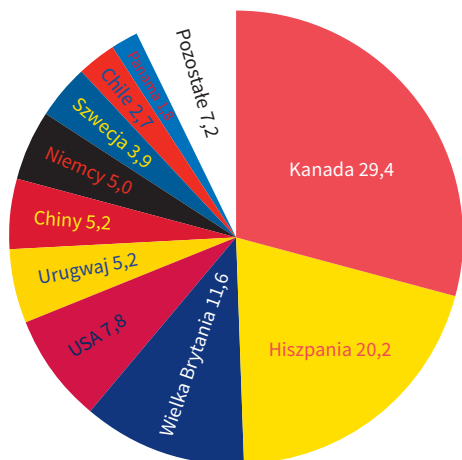
Źródło: opracowanie własne na podstawie BCE 2021

Jak wynika z wykresu 2, w 2020 r. dominującą pozycję jako bezpośredni inwestor zagraniczny w Ekwadorze zajęła Kanada. W omawianym czasie aktywność inwestycyjna firm kanadyjskich na danym rynku jest stosunkowo wysoka (29,4%). Niekwestionowanym liderem spośród krajów UE pozostaje Hiszpania (20,2%), która słynie z aktywnego lokowania kapitału w wielu krajach latynoamerykańskich. Ponadto wśród głównych aktorów znajdują się także przedsiębiorstwa z Wielkiej Brytanii (11,6%), Stanów Zjednoczonych (7,8%), Urugwaju (5,2%), Chin (5,2%), Niemiec (5,0%), Szwecji (3,9%), Chile (2,7%) oraz Panamy (1,8%).

Zgodnie z danymi przedstawionymi w tabeli 5 w 2007 r. blisko 1/3 (3,43 mld USD) nakładów poniesionych przez bezpośrednich inwestorów zagranicznych w Kolumbii została ulokowana w przemyśle naftowym. Duża część BIZ przypadała na pozostałe formy aktywności gospodarczej związane z wydobywaniem surowców mineralnych – kopalnie i kamieniołomy (1,0 mld USD). Wysokim zainteresowaniem cieszył się ponadto przemysł przetwórczy (1,53 mld USD) oraz instytucje finansowe (1,17 mld USD). Szczegółowa dekompozycja danych za 2020 r. nie

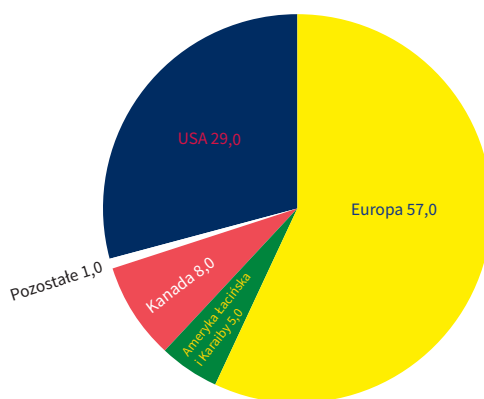
była możliwa. W tym przypadku można jednak zauważyć bezwzględny spadek wielkości BIZ w sektorze wydobywczym Kolumbii (przemysł naftowy, kopalnie i kamieniołomy). Należy jednak zaznaczyć, że inwestorzy wciąż chętniej lokują w nim swój kapitał (3,92 mld USD) aniżeli w pozostałych gałęziach kolumbijskiej gospodarki (łącznie 2,86 mld USD). Spośród krajów regionu to właśnie Kolumbia (obok Brazylii) odnotowała największy spadek inwestycji w węglowodory oraz w usługi. Wymienia się tutaj takie branże jak handel, hotelarstwo i restauracje, transport, komunikacja, gospodarka magazynowa [CEPAL 2021: 30].

Wykres 2. Struktura geograficzna napływu BIZ do Ekwadoru w 2020 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie BCE 2021

Wykres 3. Struktura geograficzna napływu BIZ do Kolumbii w 2020 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie CEPAL 2021, BRC 2021

Wykres 3 prezentuje, że główny obszar napływu BIZ do Kolumbii stanowiły kraje Ameryki Północnej oraz Europy. Podmioty europejskie odpowiadały za 57,0% lokowanych inwestycji, w tym aż 26,7% stanowiły inwestycje pochodzące z Hiszpanii, a kolejne 16,3% z Niderlandów [BRC 2021]. Podobnie jak w Ekwadorze, także i w Kolumbii zaznacza się wyraźne zaangażowanie inwestycyjne hiszpańskich przedsiębiorstw na poziomie 1,8 mld USD. Na ich zorientowanie wpływa w dużej mierze przeszłość kolonialna krajów goszczących. Jednak niekwestionowanym liderem, jeśli chodzi o wartość napływu kapitału, pozostają Stany Zjednoczone – blisko 2,0 mld USD (29,0%) [BRC 2021] – które jako hegemon sceny politycznej i gospodarczej od zawsze były aktywne w tym regionie świata. Z punktu widzenia potencjału gospodarczego, demograficznego i geopolitycznego to właśnie Kolum-

bia stanowi ważny kierunek przepływu kapitału. Największym inwestorem z tego kraju było przedsiębiorstwo The Cartyle Group, które przejęło Occidental Petroleum Corporation (0,700 mld USD) działające w branży wydobywczej. Kolejnym podmiotem okazał się kanadyjski Northland Power z inwestycją (0,790 mld USD) w Empresa de Energía de Boyacá S.A. z branży energetycznej [CEPAL 2021: 34]. Na podkreślenie zasługuje stosunkowo niski udział krajów Ameryki Łacińskiej i Karaibów — 33 państwa (5,0%). Kraje regionu odpowiadające na przepływ BIZ do Kolumbii to głównie ościenna Panama i Chile [BRC 2021].

Tabela 5. Struktura napływu BIZ do Kolumbii według gałęzi gospodarki (w mld USD) w latach 2007 i 2020

Wyszczególnienie	2007	2020
1. Przemysł naftowy	3,43	3,92
2. Kopalnie i kamieniołomy	1,08	
3. Przemysł przetwórczy	1,53	2,86
4. Handel, hotele i restauracje	0,90	
5. Instytucje finansowe	1,17	
6. Pozostałe	0,90	
7. Razem	9,01	6,78

Źródło: opracowanie własne na podstawie MINCIT 2021

5. Podsumowanie

Wyniki dociekań naukowych w obrębie napływu BIZ do Kolumbii i Ekwadoru pozwalają na wysunięcie pewnych wniosków i spostrzeżeń. W ciągu ostatnich lat Kolumbia odnotowała istotny napływ BIZ, stając się jednym z głównym odbiorców tej formy kapitału zagranicznego wśród państw regionu. Także w porównaniu z Ekwadorem zauważa się silne znaczenie Kolumbii jako miejsca alokacji BIZ. Pomimo fluktuacji w wielkości rokrocznych strumieni BIZ kraj ten wciąż wyraźnie wyprzedza Ekwador, także z punktu widzenia jego udziału w światowym podziale BIZ (napływ w układzie przestrzennym). Te czynniki wpływają na zmianę struktury relacji BIZ do GFCF oraz PKB. Zauważalny zarys dysproporcji w omawianej materii może wynikać w pewnym stopniu z korzystniejszej pozycji konkurencyjnej kolumbijskiej gospodarki, na co wskazuje analiza rankingów międzynarodowych. Kolumbia cechuje się przede wszystkim wyższym stopniem transformacji ekonomicznej (tj. osiągnięcia w zakresie zrównoważonego rozwoju i wyników gospodarczych): bezpośredni inwestor zagraniczny może liczyć w tym kraju na lepsze środowisko instytucjonalne (m.in. kontrola nad korupcją, efektywność rządu, jakość rozwiązań regulacyjnych) oraz środowisko biznesowe (m.in. czas

rozpoczęcia biznesu, postępowanie z pozwoleniami na budowę, ochrona inwestorów). W porównaniu z ekwadorskim korzystniej oceniany jest także kolumbijski rynek finansowy – dostęp i efektywność rynku.

Napływ BIZ do Kolumbii i Ekwadoru pozostaje niewątpliwie ściśle powiązany z działalnością korporacji transnarodowych (KTN), które uważane są za grupę najważniejszych podmiotów w gospodarce światowej. Mają również duże znaczenie w procesie globalizacji działalności gospodarczej [Czermińska, Zysk 2007: 19]. Cechą wspólną badanych gospodarek jest podejmowanie przez inwestorów projektów inwestycyjnych w formie BIZ w szeroko pojętym sektorze wydobywczym. Inwestycje surowcowe w tych krajach związane są w głównej mierze z aktywnością gospodarczą w zakresie ropy naftowej, lecz także wydobywania pozostałych minerałów. Pozostaje to spójne z kierunkiem inwestycji preferowanych przez kraje zaawansowane ekonomicznie w państwach rozwijających się (tzw. surowcowych). W analizowanym przypadku są to Stany Zjednoczone i Hiszpania (rynek kolumbijski) oraz Kanada i Hiszpania (rynek ekwadorski). W Ekwadorze następuje przemieszczanie się BIZ na szczeblu branżowym. Wciąż jednak napływ BIZ w głównej mierze skierowany jest do sektora niefinansowego, a więc pracochłonnych gałęzi gospodarki.

Literatura

- Adamczyk M., Piasecka-Głuszak A., 2009, Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do krajów Azji Wschodniej, Południowej oraz Południowo-Wschodniej w latach 2000–2007, *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, nr 67: 284–294.
- Ancyparowicz G., 2009, Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce po akcesji do Unii Europejskiej, *Zeszyty Naukowe SGGW: Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej*, nr 77: 89–103.
- Bank Światowy, (2021), *World Bank Data*, <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?end=2020&locations=CO-EC&start=1991> [dostęp: 03.09.2021].
- BCE, 2021, *Inversión Extranjera Directa*, <https://www.bce.fin.ec/index.php/component/k2/item/298-inversi%C3%B3n-extranjera-directa> [dostęp: 03.09.2021].
- Bertelsmann Stiftung, 2020, *BTI 2020 Country Report – Colombia*, Gütersloh, Germany.
- Bertelsmann Stiftung, 2021, *BTI Dataset*, <https://bti-project.org/en/downloads> [dostęp: 03.09.2021].
- BRC, 2021, *Inversión Directa*, <https://www.banrep.gov.co/es/estadisticas/inversion-directa> [dostęp: 03.09.2021].
- CEPAL, 2021, *La Inversión Extranjera Directa en América Latina y el Caribe*, Santiago, Chile.
- Cudowska-Sojko A., 2012, Proces globalizacji a bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce, *Ekonomiczne Problemy Usług*, nr 97: 313–324.
- Czermińska M., Zysk W., 2007, Bezpośrednie inwestycje zagraniczne korporacji transnarodowych na świecie – wybrane aspekty, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie*, nr 751: 5–30.
- Estay J., Martínez J.E.H., 2018, Determinantes de la Inversión Extranjera Directa en México, 2005–2012, *Ensayos de Economía*, nr 28 (53): 65–91.

- FI, 2021a, *Economic Freedom Rankings, 2007, 2019*, <https://www.fraserinstitute.org/economic-freedom/dataset?geozone=world&page=dataset&min-year=2&max-year=0&filter=0> [dostęp: 03.09.2021].
- FI, 2021b, *Methodology*, <https://www.fraserinstitute.org/economic-freedom/approach> [dostęp: 03.09.2021].
- Graham E.M., Wada E., 2001, Foreign Direct Investment in China: Effects on Growth and Economic Performance, w: P. Drysdale (red.), *Achieving High Growth: Experience of Transitional Economies in East Asia*, Oxford University Press.
- IMF, 2021, *IMF Data Mapper*, <https://www.imf.org/external/datamapper/datasets/WEO> [dostęp: 03.09.2021].
- Janasz K., 2011, Znaczenie bezpośrednich inwestycji zagranicznych w modernizacji gospodarki kraju, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania*, nr 22: 35–49.
- Karaszewski K., Jaworek M., 2016, Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w procesie internacjonalizacji polskich przedsiębiorstw, *Przegląd Organizacji*, nr 7 (918): 13–20.
- Kowalski M., 2004, Teoretyczne przesłanki umiędzynarodowienia działalności przedsiębiorstwa, *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*, nr 1: 93–102.
- Krawczyk S., 2007, Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce, *Zeszyty Naukowe Wydziału Zamiejscowego w Chorzowie Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu*, nr 8: 73–82.
- Leitão N.C., 2010, Foreign Direct Investment: The Canadian Experience, *International Journal of Economics and Finance*, nr 2 (4): 82–88.
- Majcher K., 2018, Bezpośrednie inwestycje zagraniczne jako czynnik procesów serwicyzacyjnych Republiki Peru, *Debiuty Naukowe Studentów Wyższej Szkoły Bankowej*, nr 18: 179–191.
- Majcher K., 2020, Mnożnik handlu zagranicznego w Kolumbii z tytułu bilateralnej wymiany handlowej z Peru, Ekwadorem, Boliwią – krajami Andyjskiego Wspólnego Rynku, *Debiuty Naukowe Studentów Wyższej Szkoły Bankowej*, nr 20: 129–144.
- Marton K., 1993, Foreign Direct Investment in Hungary, *Transnational Corporations*, nr 2: 111–134.
- Merklinger E., 2002, Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Unii Europejskiej i krajów Unii poza jej granicami, *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu*, nr 15: 113–128.
- MINCIT, 2021, *Informes de Inversión Extranjera*, <https://www.mincit.gov.co/estudios-economicos/estadisticas-e-informes/informes-de-inversion-extranjera> [dostęp: 03.09.2021].
- OECD, 1996, *Benchmark Definition of Foreign Direct Investment*, Paris.
- Pera B., 2012, Bezpośrednie inwestycje zagraniczne Unii Europejskiej a globalny kryzys gospodarczy, *Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*, nr 123: 139–150.
- Przychodzeń W., 2012, Czynniki warunkujące napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce, *Handel Wewnętrzny*, nr 6 (341): 10–20.
- Radomska E., 2019, Bezpośrednie inwestycje zagraniczne we francusko-chińskiej współpracy gospodarczej w kontekście dwustronnych relacji Unii Europejskiej z Chinami, *Sprawy Międzynarodowe*, nr 3: 171–196.
- Riadh B.J., 2021a, *GFICA Ranking History*, <http://www.fdiattractiveness.com/ranking-history/> [dostęp: 03.09.2021].
- Riadh B.J., 2021b, *GFICA Attractiveness Map*, <http://www.fdiattractiveness.com/attractiveness-world-map/> [dostęp: 03.09.2021].
- Riadh B.J., 2021c, *GFICA Methodology*, <http://www.fdiattractiveness.com/index-methodology/> [dostęp: 03.09.2021].

- Różański J., 2015, Formy ekspansji międzynarodowej przedsiębiorstw – substytucja czy komplementarność?, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, nr 73: 1017–1025.
- Siemiątkowski P., 2000, Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce i na świecie – dynamika zjawiska, *Zeszyty Naukowe Wydziału Zamiejscowego w Chorzowie Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu*, nr 1: 99–116.
- Siemiątkowski P., 2005, Determinanty ekonomiczne napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski, *Prace Instytutu Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw*, nr 43: 331–341.
- Stawicka M.K., 2012, Rozmiary, struktura i znaczenie inwestycji portfelowych w krajach członkowskich Unii Europejskiej w latach 2005–2009, *Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*, nr 123: 165–174.
- Stawicka M.K., 2013, Konwergencja gospodarcza a bezpośrednie inwestycje zagraniczne w państwach Unii Europejskiej po 2007 r., *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu*, nr 48 (3): 265–276.
- Śliwiński R., 2018, Czynniki zmieniające proces globalizacji, *Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*, nr 372: 7–19.
- UNCTAD, 2020, *World Investment Report 2020*, New York, United States of America.
- UNCTAD, 2021a, *World Investment Report 2021*, New York, United States of America.
- UNCTAD, 2021b, *UNCTAD STAT*, <https://unctadstat.unctad.org/wds/TableView/tableView.aspx?ReportId=96740> [dostęp: 03.09.2021].
- WEF, 2006, *The Global Competitiveness Report 2006–2007*, Geneva, Switzerland.
- WEF, 2019, *The Global Competitiveness Report 2019*, Geneva, Switzerland.

Character of foreign direct investment in Colombia and Ecuador

Abstract. The purpose of the article is to characterize foreign direct investment (FDI) in Colombia and Ecuador. The study presents a comparative analysis of the size of FDI in each country, the relation of FDI to its GDP and gross fixed capital formation (GFCF), and the structure of FDI in terms of industry and geographical location in the period 2007–2020. The analysis also takes into account indicators of competitiveness and investment attractiveness, i.e. GCI, EFW, BTI, GFICA in 2007 and 2019. It was found that in 2020 a large part of FDI came from North America: in the case of Colombia mainly from the United States and in the case of Ecuador mainly from Canada. In the reference period, the share of FDI in national accounts (GDP and GFCF) remained much higher in Colombia than in Ecuador. Major investment projects in both markets were concentrated in the mining industry. The article may be an important reference for further research on investment attractiveness of selected developing countries.

Keywords: foreign direct investment, Colombia, Ecuador